

Romanohangos

15 Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 19 • ČÍSLO 13 • VYŠLO 2. ŘÍJNA 2017

zprávy

Brno – Nejvyšší soud už rozhodl o odvolání Jana Silovského, který se chtěl v Sýrii přidat k organizaci Islámský stát. Má si za to odpykat šest let ve vězení. Mladík je podle všeho psychicky labilní. Jeho dosavadní vojenský výcvik obsahuje pouze střílení ze vzduchovky na konzervy. V Sýrii chtěl bojovat proti Spojeným státům.

Praha – Náměstek ministra průmyslu a obchodu, Karel Novotný se musel omluvit za svůj status na sociální síti Facebook, v němž přirovnal Romy k nepotřebným medúzám. Později se za to omluvil a nabídl rezignaci. „Hluboce lituji, že jsem se v rámci diskuse na Facebooku nechal unést a vyjádřil se k romské menšině hanlivými výrazy. Uvědomuji si, že takové jednání je neslučitelné s mým postavením náměstka a že jsem mohl poškodit dobré jméno ministerstva,“ stojí v prohlášení.

z obsahu

Téma čísla:

Umění

Romská naděje
je v afrofuturismu
rozhovor
s Ladislavou Gažiovou

strana 4

Umění a romští umělci
Dvojazyčná esej
Gejzy Horvátha

strana 7

Již páté umělecké sympozium v brněnském Muzeu romské kultury

foto: Adam Holubovský, Muzeum romské kultury

Ve dnech 10. až 17. září 2017 proběhlo v brněnském Muzeu romské kultury již 5. umělecké sympozium. Sešli se zde romští umělci ze Slovenska, Česka, ale i Polska. Robert Gabris, Tamara Moyzes či Emilie Rigová, známá také pod svým umě-

leckým jménem jako „Bári Raklóri“ – to jsou jen někteří ze skvělých slovenských umělců. Z dalekého Polska přijela výtvarnice Małgorzata Mirga-Tas a malíř Krzysztof Gil. V neposlední řadě přišli také čeští romští umělci. Josef Brand, Věra Duždová,

Irena Eliášová, Paly Paštika, Jana Hejkrliková či Rudolf Rác.

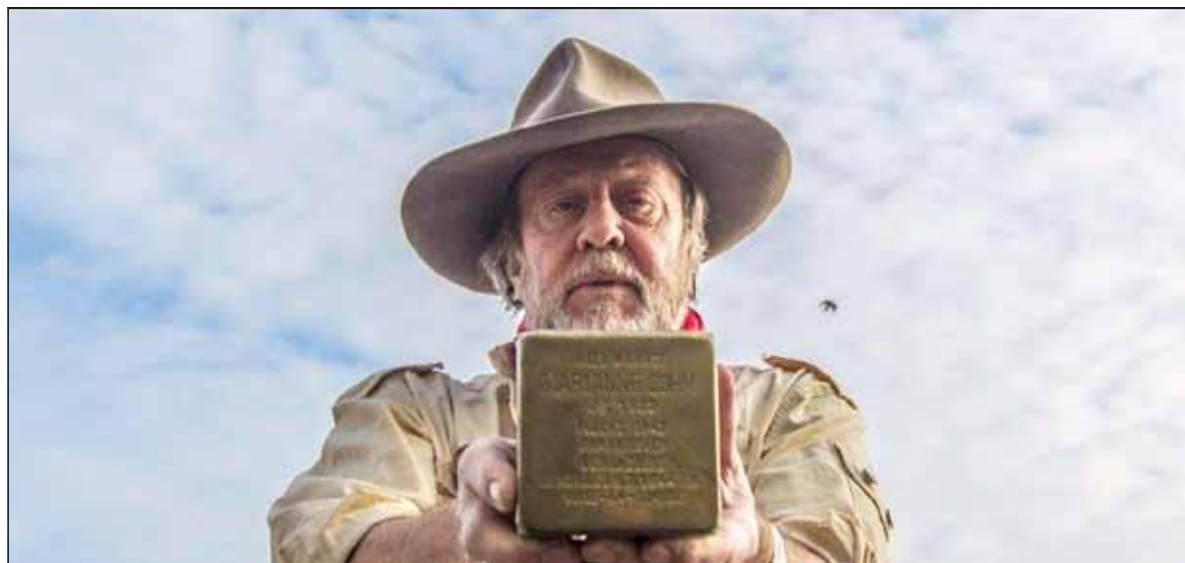
Nechyběla ani nevidomá sochařka Božena Přikrylová, její díla jsou inspirována nejen reálnou každodenností, jež nás obklopuje, ale i spirituální nadsázkou. Její plasti-

ka Slepá spravedlnost zdobí vstupní halu kanceláře Veřejného ochránce práv v brněnské ulici Údolní.

Program sympozia byl velice nabídný. Výtvarníci na svých dílech pra-

Pokračování na str. 5

První Stolpersteiny za romské oběti holocaustu jsou položeny v brněnských Černovičkách

Gunter Demnig

Od neděle 24. 9. 2017 má Brno další velké nej. Stalo se prvním městem v České republice, kde byly položeny Stolpersteiny, tzv. pamětní kameny, za romské oběti holocaustu. Mosazné dlažební kostky instaloval za Jana a Amálie Danielovy přímo autor projektu Stolpersteine Gunter Demnig. Kameny leží v brněnských Černovičkách, které byly založeny v 80. letech 19. století jako romská osada. Její základy položili manželé Danielovi, z jejichž rodu jsou i oběti, které jsou zvěčněné na kamenech.

Společně s většinou své rodiny a známých byli Jan a Amálie Danielovi odvedeni ze svých domovů

a odvezeni transportem 7. 3. 1943 do koncentračního tábora Auschwitz II Birkenau.

„Zde pozbyli svá jména a byli evidováni pod čísly Z-1170 a Z-1337,“ říká historik Muzea romské kultury, Dušan Slačka. Oba následkem strašlivých podmínek panujících v táboře zemřeli nedlouho po svém příjezdu, Jan 17. března a Amálie pak 20. května 1943.

„Ti lidé byli velmi dobře integrováni do společnosti a většina z nich zažívala velkou bezmoc,“ vysvětlil dále historik pro Českou televizi. Společnost je i přesto vyvrhla a oni s tím nemohli nic dělat.“

Pokračování na str. 3

zprávy

Berlín – Jenom Konradu Adenaurovi se podařilo být čtyřikrát po sobě kancléřem Německa. Letos se to podařilo i Angele Merkelové. Je to jasné vítězství demokratických hodnot nad černou utopií nacionalistů. Je to dobrá zpráva nejen pro Romy.

Německo – Mladá pravicová strana Alternativa pro Německo (AfD), založená v roce 2013 jako reakce na imigrační krizi, zvyšuje koncentraci extremistických prohlášení. Německý list Die Welt získal přístup k e-mailům lidryně AfD Alice Weidelové, v nichž přirovnává vládu Angely Merkelové k „prasatům a loutkám vítězů mocností druhé světové války“. Dále Weidelová uvádí ve své elektronické korespondenci, že Německo je obsazené „nepřáteli ústavy“, jimiž má na mysli Araby a Romy.

Moskva – V Moskvě byl nedávno otevřen pomník Michailu Kalašnikovovi. Umělci, který pomník vytvořil, se podařilo do výkresů, které jsou součástí pomníku, umístit nikoliv legendární ruský samopal AK 47, ale velmi podobnou nacistickou útočnou pušku StG 44. Na chybu upozornil ruský historik Jurij Pašalok. V kontextu anexe Krymu a jiných nacionalisticky-expanzivních snah Ruské federace pod vedením Vladimira Putina se tak chyba umělce stává sama o sobě uměleckým dílem.

Rusko – V sobotu 23. září stavropolský důchodce otevřel trojici sběratelů kovoškrotu branku. Dospělého muže (43 let) a dva mladé lidi (16 a 19 let) požádal, aby chvíli počkali, poté se vrátil z domu se samopalem v ruce. Okamžitě pak zahájil střelbu na živé terče. Ve výsledku dva Romové zahynuli na místě a jeden je těžce zraněn. Důchodce z vesnice Sengilejevskoje ve Stavropolském kraji je nyní ve vazbě.

Kingston – Na Jamajce ve věku 117 let a 189 dnů zemřela nejstarší žena světa, Violet Brown, známá jako tetička „V“. Předala tak prvenství o 147 dnů mladší Nabi Tajima z Japonska.

Olomouc – Pravděpodobně výjimečný trest dostanou Martin Schenek, za pokus o vraždu mladého muže, a Michal Macháček, který natočil Schenkovo brutální počínání na mobilní telefon. Polomrtvého topičiho se muže pak vytáhl z potoka. Napadený muž byl následně oživen a ošetřen v nemocnici. Macháček je zároveň souzen za napadení cizince železnou tyčí v jeho domě v Rožnově pod Radhoštěm a za pokus o podpálení občerstvení Restambul Kebab.

Volby by vyhrálo ANO

Volby do Sněmovny by podle aktuálního modelu společnosti CVVM vyhrálo s velkým náskokem Hnutí ANO. Zastoupení v dolní komoře Parlamentu by obhájily také ČSSD, KSČM, ODS a KDU-ČSL. Do Sněmovny by podle modelu nově vstoupili Piráti a hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) Tomia Okamury. Naopak TOP 09 by nepřekonalá pětiprocentní volební práh.

Podle modelu by ANO získalo 30,9 procenta hlasů. Proti červnovému průzkumu CVVM by hnutí oslabilo o 3,1 procentního bodu, přesto by si udrželo výrazný náskok před svými politickými soupeři.

Sociální demokraty řadí CVVM na druhé místo se ziskem 13,1 procenta hlasů. ČSSD si v průzkumu této společnosti jako jediná ze stran nyní zastoupených ve Sněmovně od června polepšila, získala by o 1,1 procentního bodu více hlasů a posunula by se před KSČM. Komunisty podle modelu podporuje 11,1 procenta voličů, o 3,4 procentního bodu méně než v červnu.

Občanské demokraty by podpořilo 9,1 procenta dotázaných, což je o 1,9 procentního bodu méně než v červnu. Na páté místo by se posunula SPD, kterou by volilo 7,3 procenta dotázaných, o 2,8 procentního bodu více než v červnu. Pirátům slibuje model 6,4 procenta hlasů, což by znamenalo přírůstek 2,9 procentního bodu. Lidovce by podpořilo 6,2 procenta voličů, o 1,3 procentního bodu méně než v červnu. TOP 09 by podle průzkumu získala 4,4 procentního bodu. Proti červnu by ztratila 2,1 procentního bodu a zaostala by za volebním prahem o 0,6 procentního bodu. Tato hodnota se většinou pohybuje v rámci statistické chyby, která ve většině průzkumů činí kolem dvou procentních bodů. Společnost CVVM ve zveřejněném průzkumu velikost statistické chyby neuvedla.

Průzkum CVVM se uskutečnil od 4. do 14. září, odpovídalo v něm 970 respondentů.

ČTK

Papeže znepokojuje xenofobie v Evropě

Papež František v pátek 22. září oznámil, že jej znepokojuje xenofobie v Evropě. Katolíci nejsou výjimkou, dodal František podle agentury ANSA během setkání s řediteli národních středisek zabývajících se duchovní péčí o migranty.

„Neskrývám svoje obavy tváří v tvář známkám netolerance, diskriminace a xenofobie v různých částech Evropy,“ uvedl František. Příčinou takového chování podle něj často bývá nedůvěra a strach z neznámého.

Podle něj se „obraným a odmítavým“ reakcím neubrání ani katolické komunity v Evropě. „Ospravedlňují se neupřesněnou morální povinností zachovat kulturní dědictví a náboženskou identitu,“ dodala hlava katolické církve.

ČTK

Cenu Muzea romské kultury za rok 2017 získává Gejza Horváth!

Cílem vyhlášení Ceny Muzea romské kultury je každoročně ocenit jednu žijící osobnost, která svým působením přispěla k rozvoji, propagaci či uchování romské kultury a přispěla také k fungování muzea. Cena byla poprvé udělena v roce 2009. V letošním roce cenu získává právě Gejza Horváth.

Člověk mnoha tváří...

Muzikant, spisovatel, bývalý člen Svazu Cikánů–Romů, skladatel, textař, romský aktivista, redaktor a spoluzakladatel čtrnáctideníku Romano hangos, ale i spoluzakladatel Amaro Records – to ani zdaleka nejsou všechny role, které Gejza ve svém životě zastává.

Narodil se na Severní Moravě. Když mu bylo pět, odstěhoval se s rodiči na Slovensko do malebné obce jménem Kolinovce. Maminka byla z muzikantské rodiny a táta houslista. Oba chtěli, aby byl Gejza taky hudebník. Tak se i stalo.

Od hotelů po světová pódia

„Nejprve jsem hrál doma v rodině. Pak mě začali brát s sebou i starší muzikanti. Hráli jsme po těch nejlepších hotelech. No, a asi od deseti let jsem už hrával s gádžema v orchestrech,“ vzpomíná Gejza s úsměvem na tváři.

Díky hudbě cestoval po celém světě. Švýcarsko, Francie, Německo, Holandsko, Anglie a mnoho jiných zemí. Není Roma, který by neznal jeho píseň „Tosara“. Texty plné ducha a skvělá hudba, kterou si každý hned zapamatuje. To je to, co Gejzovu tvorbu symbolizuje.

Baví mě psát

Dnes se Gejza věnuje také zpravodajství a literatuře. Soubor povídek „Trispras“ se stal jeho knižním debutem. Tím vším tak významně reprezentuje a obohacuje romskou kulturu. Napomáhá také vytváření multikulturního prostředí či zlepšení spoluzítí s majoritou.

Jeho největším úspěchem je rodina

„Já i manželka jsme nechtěli, aby to byli obyčejní lidé, chtěli jsme, aby byli vzdělaní. Dnes mají obě mé děti vysokoškolské vzdělání, dcera Monika je psychologka a syn je kardiochirurg. On to zas přenesl na svou dceru, která nedávno úspěšně ukončila studium medicíny a příští měsíc promuje. To všechno považuji za svůj největší úspěch,“ říká hrdý otec rodiny, Gejza.

Jak to všechno zvládnout aneb recept na skvělý život

„Je to především o přístupu sebe samého k sobě. Život nestačí žít, má totiž strašně moc podob. Musíte poznat proces života. To, jak to všechno funguje – nebe, vesmír, život, lidi,“ s velkým zanícením vysvětluje Gejza. „Musíte pochopit i to, proč se musíme třeba napít vody, nebo proč se musíme najíst. Když se s tím člověk seznámí, tak potom jeho přístup k sobě samému a k životu je velice zodpovědný. Pak dokáže hodnotit společnost a být tolerantní. Stále ale musíte být „nad věcí“. To je jediný klíč k zvládnutí všech životních překážek.“

Kde a kdy mu bude cena slavnostně předána?

Dne 25. 10. 2017 se v rámci pamětnického večera Ozvěny Romfestu uskuteční slavnostní předávání Ceny Muzea romské kultury za rok 2017. Zde budete mít možnost ochutnat kousek z atmosféry tohoto festivalu z roku 1990, a to nejen prostřednictvím archivních záběrů, ale také prostřednictvím živého hudebního vystoupení renomovaného umělce Antonína Gondolána. Akce proběhne v prostorách Muzea romské kultury. Začínáme v 18:00 hodin.

**Klaudia Vospálková
Muzeum romské kultury
foto: Robert Vystrčil**

Ozvěny Romfestu – zveme do Muzea romské kultury

Před více než 25 lety se v Brně v Mariánském údolí konal historicky první Mezinárodní festival romské kultury „ROMFEST“. Právě tomuto festivalu Muzeum romské kultury věnuje druhý pamětnický a filmový večer. ROMFEST byl jedním z největších festivalů romské kultury v dějinách. Trval tři dny a tři noci. Vystupovalo zde přes 40 různých romských souborů z celého světa! Právě vy budete mít možnost ochutnat kousek z atmosféry této akce, a to nejenom prostřednictvím archivních filmů. Pozvání na večer přijal také legendární zpěvák Antonín Gondolán, který vystoupí

se svým hudebním doprovodem. Večer bude spojený s předáním Ceny Muzea romské kultury za rok 2017.

Neváhejte a přijďte ve středu 25. 10. 2017 v 18:00 hod do Muzea romské kultury.

Klaudia Vospálková

**Chcete přispívat na naše anketní stránky?
Ozvěte se šéfredaktorovi na romanhango@gmail.com**

Anketní otázka

Kdo je podle vás romský umělec

a co si představujete pod označením romské umění?

Zdeněk Horváth, Irsko – Northern
Můj otec byl mistr houslař, vyráběl nejen svoje nástroje, ale také opravoval lidem jejich smyčcové nástroje. K tomuto umění vedl i mě. Ve své domácí dílně mě zasvěcoval do houslařského umění a předával mi svoje bohaté zkušenosti. Potom mě otec už i úkoloval, a já pod jeho dohledem jsem tímto získával další zkušenosti. V pozdějším věku jsem už pracoval samostatně a otci jsem pomáhal dokončovat jeho zakázky. Tímto chci říct, že romští umělci by měli své umění získané po svých předcích předávat i svým dětem.

Lýdia Kotlárová, Slovensko – Topoľčany

Pekný deň prajem. Rómske umenie je odkazom do minulosti, ale tiež zrkadlom prítomnosti. Rómovia obdarení darom umenia zanechali po sebe umenie, ktoré je rýdze rómske a zároveň s hodnotami, ktoré sú cenné aj pre majoritu. Samozrejme nielen v písanej forme, ale vo všetkých formách umenia. Myslím si, že by sme mali považovať za umenie a kultúru národa tie diela, ktoré vedú ľudí k životu a slobode. Veľa rómskych umelcov máme možnosť vidieť na rôznych sympoziách s tradičnými rómskymi remeslami. Nedávno som čítala článok, kde niečo podobné sa dialo aj v Rómskom múzeu v Brne, kde vystavovali svoje diela rómski umelci. Bola

medzi nimi aj nevidomá rómska žena – sochárka, myslím, že sa volala p. Prikrýlová, ktorú ja považujem naozaj za umelkyňu vo svojom obore, aj keď je nevidomá. Ďalej sú to umeleckí kováči, košíkári, alebo korytári, ktorí svoje remeslá dostali do vienka od svojich rómskych predkov. Na Slovensku je to Miloš Rác, ktorý je výtvarník a jeho sošku vlastní aj spevák a hudobník Jožo Ráž, pre ktorého ju vyrobil. Medzi rómskych umelcov zaraďujem aj členov divadla Romathan, ktoré je jediné na Slovensku. Život Rómov sa zachoval aj v rozprávkach, ktoré sa dedili z pokolenia na pokolenie a týmto sa šírili medzi ostatných ľudí. Jedným z rómskych spisovateľov, básnikov je aj Dezider Banga, ktorý bol za svoju zásluhnú prácu aj ocenený. Samozrejme neodmysliteľnou súčasťou rómskeho umenia je aj hudba, ktorá je nám Rómom blízka a charakteristická. Jedným z týchto rómskych umelcov, aj keď nie celkom a len rómskej hudby, bol Ján Berky-Mrenica. Dnes už máme aj novodobých hudobných umelcov. Nebudem ich ale menovať, je ich veľa.

Josef Harang, Kanada – Canmore

V hudební oblasti máme hodně umělců, ale v dnešní době se prezentují jen šumaři. Jen škoda, že opravdoví mistři svého oboru jsou v pozadí a diví se, kam to naše umění spěje.

Anketu zpracoval Gejza Horváth

První Stolpersteiny za romské oběti holocaustu jsou položeny v brněnských Černovičkách

Dokončení ze str. 1

Tento motiv, návratu úcty a odčinění chyby svých předků, zmínil při ceremonii samotného kladení kamenů i iniciátor celé akce, Leoš Fučík ze sdružení Opus lacrimosa. „Přestože mi předci zde nežili, cítil jsem jako povinnost tuto věc vykonat,“ dodal s neskrývaným dojetím.

„Je to pro nás velký úspěch,“ řekl Miroslav Zima, ředitel organizace Drom, romské středisko, která akci spolupřádala. „Rádi bychom v pokládání kamenů za romské oběti pokračovali. Jen v Brně bylo z původních českých Romů vyvražděno více než tisíc osob.“

Alica Sigmund Heráková

komentář

Bezpečnost a svoboda jsou naše věci

SABIR AGALAROV

Jako sarajevští pouliční psi při pohledu na čerstvě vyhozenou kost, tak se naši politici bezohledně, a v mnoha případech zcela nedůstojně, snaží pomocí prázdných hesel ukojit svůj politický hlad před nadcházejícími volbami do poslanecké sněmovny. Staré známé firmy jako Jiří Vandas nebo Tomio Okamura svými čer-nokněžnickými populistickými postoji nikoho nepřekvapují. Ještě smutnější je ale pohled na některé případy české sociální demokracie, občanské demokracie a KSČM.

Sociální síť a nesoustředěnost demokratických politiků přispívají ke vzniku různých pseudopolitických skupin typu brněnského hnutí Slušní lidé nebo pražského Řád národa. Slušní lidé – parta, která má na „fejsbůku“ pár stovek fanoušků a necelých dvacet tisíc lajků, se skládá z vyhazovačů, jejich přítelkyň a brněnských pravicových radikálů. Některí členové hnutí Slušní lidé dokonce seděli ve vězení za propagaci nacismu.

Zajímavé je spojení těchto radikálních mladých lidí se šéfem brněnských komunistů Martinem Říhou, s nímž natáčejí společná politická videa. Informačními zdroji, jimiž podporují své postoje, jsou většinou ruské informační servery typu skrytapravda.cz a populistický paskvil Parlamentní listy (který s Parlamentem nic společného nemá). Není bez zajímavosti ani spolupráce Slušných lidí s bývalým starostou Židenic Romanem Vašinou (ODS), s nímž rovněž natáčejí společná propagační politická videa, vydávají společná prohlášení a založili komunitní zahradu v brněnské čtvrti Juliánov.

Českou tradiční levicí před volbami kompromitují takoví jedinci jako náměstek ministra průmyslu a obchodu a kandidát ČSSD v Ústeckém kraji, Mgr. Karel Novotný. Tento chlapík s titulem přirovnal Romy k medúzám, protože „cikáni jsou“ podle něj „otravný a k ničemu“.

Podle průzkumů, které patří primárně přednímu sociologovi sociálních sítí Josefu Šlerkovi, „novovypečená“ hnutí nácků na síti sledují příznivci prezidenta Miloše Zemana, příznivci protiimigračních politiků jako jsou Petr Robejšek a Václav Klaus, a skupiny bývalých příslušníků ultrapravicových uskupení jako je JKG. Kvůli neklidné každodennosti a kvůli tomu, že někteří radikálové z řad islámských extremistů zamilovaných do absurdních projektů jako je Islámský stát, způsobují nepokoje v Evropě, i my musíme zažívat politické vzruchy, obzvláště před volbami. Z konstruktivní politiky zaměřené na plynulý společenský rozvoj se stává honba za hlasy pomocí prázdných hesel o bezpečnosti.

Nehledě na to, že demokracie a svoboda v Evropě obrostla nebezpečným plevem extremismu, stále je zde s námi a my s ní. Když se budeme chovat bezpečně a nebudeme chovat v sobě iracionální strach, nebudeme potřebovat nikoho, kdo bude chtít vyměnit naši svobodu za bezpečnost.

Kořenem zla je nedostatek poznání

Kořeny romského umění můžeme hledat už v dávné minulosti. Romové ovládali zručnost zpracování materiálů jako je kov, dřevo, proutí, hlína, kámen a další... V různých dobách kočovného života své umění dokázali přizpůsobit. V letním období malovali na dřevo, vyřezávali ze dřeva různé dekorace s křesťanskými motivy, zdobili kuchyně či malovali na nádobí nebo na textil. Lépe řečeno uměli zkrášlovat své prostředí.

Umění nás doprovází od narození až po smrt. Romští umělci dosáhli velkého uznání a úspěchu a jejich díla patří mezi národní skvosty romské kultury. Vznikají nové galerie, které dávají mladým umělcům možnost, jak na sebe upozornit. Mezi romské umění se také řadí hudba, tanec, film, divadlo, literatura a poezie. Kdyby se všichni Romové uměli vrátit zpět ke svému starému tradičnímu umění, byli by spokojenějšími a šťastnějšími lidmi.

Veronika Kačová

ilustrace: Miroslav Golich

Vakeras romanes

romano džan’ipen/džaniben
te džanel
te rajzolinel
rajzo
čitro
chartas
petalos
pišot
jag
bašaviben
te bašavel
pre lavuta
pre bugova
pre brača
pre gitara
pro klaviris
O Roma hine lače lavutara.
te khuvel
te sivel
te gi’avel
te ginel andal o burňik
te pokerel
čohaňi

romské umění
umět
malovat
malíř
obraz
kovář
podkova
měch
oheň
hudba
hrát
na housle
na basu
na violu
na kytaru
na klavír
Romové jsou dobří muzikanti.
plést /košíky/
vyšívat
zpívat
hádat z ruky
začarovat
čarodějka
Jan Horváth

Romské umění

Romové odnepaměti ovládali a dosud ovládají umění hry na hudební nástroje. Před sto a více lety ve vesnicích a městech Slovenska byli pouze romští hudebníci. Narodil-li se kluk, strčily se mu do ruky housle, děvčeti se předpovídalo, že bude zpěvačkou.

Umění u Romů znamená lepší život, dovednosti se dědí z otce na syna, z matky na dceru. Není romské rodiny, kde by alespoň jeden její člen neovládal nějaký hudební nástroj. Hraje se pro potěšení, pro zábavu, během konání různých rodinných slavností, jako je příchod nového potomka, na křtinách, svatbách. Hudba nechybí ani na poslední cestě člověka. Muzika je pro nás vším, zpíváme, když máme radost ze života, i když je nám smutno a pláčeme.

Své pocity umíme vyjádřit i na papíře, mezi námi je mnoho vynikajících malířů. Slavný malíř Picasso měl romské kořeny, jsme také dobřími herci, světoznámý komik Chaplin to dokazuje.

Romové si zdobili své příbytky různými přírodními i náboženskými symboly. Ženy byly věhlasné svým vyšíváním, uměly hádat z ruky, z kávové sedliny, uměly léčit neduhy a nemoci. Naši předkové uměli pracovat s kovem, byli známí léčitelé koní, pracovali se dřevem, pletli košíky atd.

To vše ovládali a uměli. Nemusíme se stydět za své předky, ba naopak.

Jan Horváth
foto: Sabir Agalarov

Romano džan’ipen

O Roma mindig džanenas te bašavel, anglo buter sar šel berš khere pre Slovensko ča o Roma bašavenas. Uľilas čhavoro, denas les andro vast lavuta, la čhajorake pes mangelas te šukar gi’avel.

Džan’ipen maškar o Roma pes delas dadestar pro čhavo, la datar čhake. Nane romaňi famel’ija, ko bi nadžanelas pre vareso te bašavel. Bašavel pes pre loš, pre boňi, bijava. Tiž sar vareko muľas. Bašaviben hin pre amende savoro, bašavas the gi’avas, kana asas, kana rovas.

Amaro romipen džanas te thovel pro papiris, tiž o Picasso sas romano, sam the lače herci, o Chaplin sas Rom.

O Roma peske kerenas čitre pro peskere khera, o romňija džanenas šukares te sivel, džanenas te ginel pal o vast, džanenas te sasťarel. Amare phure dada džanenas te kerel buťi le trasteha, sasťarenas le grajen, kerenas le kašteha, khuvenas o košara...

Oda savoro džanenas. Našminas amen te ladžal vaš lenge, šaj avas barikane pre lende.

Jan Horváth

Naděje v afrofuturismu

Autentický pohled na současnou tvorbu tzv. romských umělců přináší v Muzeu romské kultury letošní Umělecké sympozium, jehož kurátorkou je Ladislava Gažiová. Jaký je smysl sympozia, jaké téma leží v jeho jádru, a kdo je vlastně romský umělec, na to jsme se zeptali samotné kurátorky výstavy.

Vy jste to tady letos celé vymyslela, jaké je sympozium?
Teď nevím, co máte na mysli, workshopy nebo díla, která tady tvoří romští umělci?

Oboje.
V rámci sympozia jsme udělali tři kurzy – sochařský, malířský a kreslířský. Cílem bylo naučit děti něčemu, čemu je ve škole neučí. Robert Gabris tady vedl kurz kresby. Emília Rigová je sochařka, čili ona vedla sochařský kurz, společně s dětmi vytvářela Venuše. A poslední, malířský kurz, vedl Alexej Klujko.

Tímto způsobem je koncipované celé sympozium?
Ne, takto je koncipována pouze část věnovaná uměleckým vzdělávacím kurzům, což je spíše vedlejší věc. Celé sympozium je letos koncipováno jako mezigenerační setkání. Mým záměrem bylo, aby se v jednom prostoru střetly různé generace výtvarníků, aby mohly společně řešit věci, které pokládáme v umění za důležité. Chtěla jsem, abychom si všichni společně v prostorách Muzea romské kultury mohli sednout a povykládat o tom, kdo je vlastně romský umělec, co je to romské umění, jakým způsobem bychom chtěli, aby romské umění směřovalo dál. Toto jsem chtěla řešit mezigeneračně.

Existujete tedy něco jako romské umění? Můžeme se o tomto druhu umění bavit v celosvětovém měřítku, nebo je to směr českého a slovenského umění?
Zde se můžeme bavit asi o uměleckém směru v evropském měřítku. Tvorba Romů v Evropě, dá se říct, je dostatečně spirituálně spojitá, abychom mohli hovořit o romském umění v evropském měřítku. Na základě toho, že v průběhu dějin Romové v Evropě tvoří, zabírají se určitým tématem, vznikl i tento směr v umění. Například digitální archiv romského a sintskeho umění RomArchiv v Berlíně je jedním z epicenter toho, o čem můžeme hovořit jako o romském umění. Muzeum romské kultury je dalším

takovým epicentrem a celosvětovým unikátem. Dnes tedy můžeme hovořit o tom, že existuje romské umění, romský film, romská literatura.

Jaká jsou výchozí kritéria pro člověka, který tvoří romské umění?
To je právě velmi komplikované téma. Ani já sama to neumím přesně definovat. Podle mě je to umělec, který je buď Rom, nebo má romské vnímání světa a chce buď měnit pohled na Romy prostřednictvím umění, nebo reflektovat stav svého vědomí a vnímání, ať už svého vnitřního nebo světa okolo sebe. Zároveň je tento pojem problematický tím, že nastavuje etnický omezující rámec pro umělce. Můžeme tedy hovořit o určité škatulce. Je to tedy dvojsečné, a proto to vyžaduje velkou diskuzi.

Hovoříme-li o romském umělci, předpokládáme, že jeho tělesná schránka je naplněna specifickou romskou duší a jeho vědomí je typicky romské? Zároveň můžeme hovořit o neromech, kteří pod vlivem romské umělecké školy tvoří romské umění a také se mohou výjimečně pokládat za romské umělce?
Podle mě nejde ani tolik o školu, ale o pozici. Člověk, který zažívá romskou každodennost, pociťuje na sobě negativní vztah okolí, rasismus, a pod vlivem takové skutečnosti tvoří, se může pokládat za romského umělce.

Dobře. Jak můžeme jako diváci nebo kritici rozpoznat v díle romského umělce tuto každodennost? V barvách? V kompozici?
Já si myslím, že ano, ale ne primárně. Barvy a kompozice jsou pouze následek něčeho mnohem důležitějšího. Mnohem víc je to v samotném myšlení umělce, ve způsobu, jakým

zpracovává téma, jak na něj myslí. Například toto umělecké sympozium je také tématicky zaměřené.

Jaké je téma letošního sympozia?
Hlavním tématem je afrofuturismus, což je umělecký směr, který vznikl v druhé polovině 20. století ve Spojených státech. Afroameřičané si skrze toto myšlení, které bylo silně spojené se sci-fi, představovali ideální stav společnosti založený na rovnosti. Afrofuturismus často čerpá z představy života na jiné planetě, kde není rasismus. Na tomto směru se mi nejvíce líbí to, že nehlédě na enormní společenský tlak, pod kterým Afroameričané žili v USA, si dokázali vytvořit směr, s jehož pomocí si udrželi pozitivní myšlení, posilovali svoji pozici a zachovávali víru v lepší budoucnost, kterou tvoří přítomnost. Je to zajímavý směr myšlení a já v něm vidím možnost i pro Romy – prostřednictvím umění reflektovat, jak žijeme, jak chceme žít, a když budeme o tom všem společně přemýšlet, tak budeme moci i ledacos změnit. To je hlavní myšlenka.

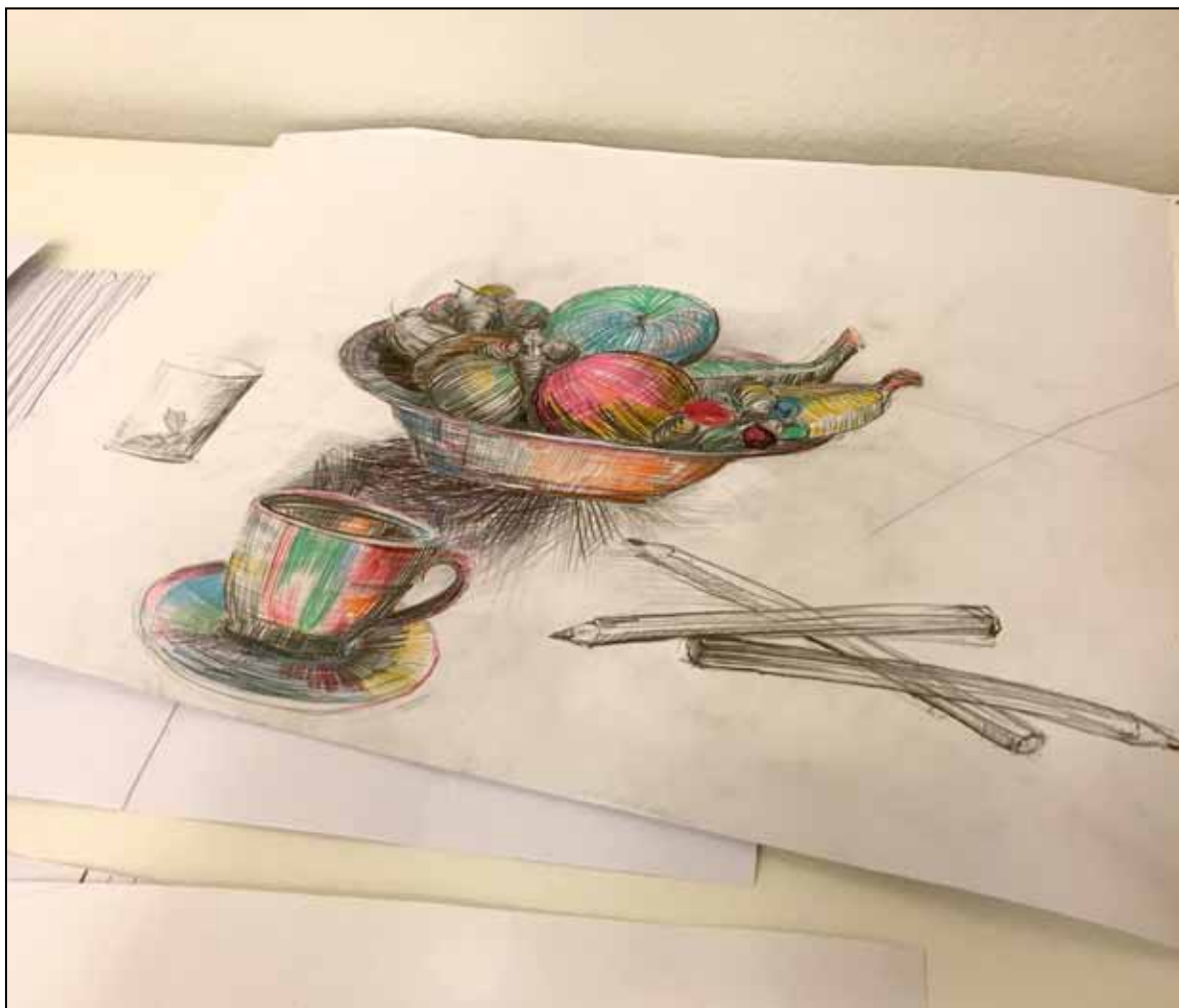
Co se stane s uměleckými díly, která v rámci sympozia tady v Muzeu romské kultury vzniknou?
Na sympozium navazuje výstava romského umění v Místodržitelském paláci Moravské galerie v Brně. Zatímco romské umění 18. a 19. století budou zastupovat díla z archivu Muzea romské kultury a ze soukromých sbírek, současnost bude reprezentovaná právě díly, která vznikla letos na tomto uměleckém sympoziu. Tímto všechny čtenáře srdečně zvou do Místodržitelského paláce v Brně na velkou výstavu věnovanou romskému umění.

**Rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: Adam Holubovský,
Sabir Agalarov**

Páté umělecké sympozium...

Dokončení ze str. 1

covali každický den. Kromě toho zde probíhaly různé workshopy či kurzy. Třešničkou na dortu byl koncert slovenského rappera se jménem P.A.T.

Proč právě rapper, vysvětluje Ladislava Gažiová, kurátorka sympozia: „Hlavním tématem byl afrofuturismus. Je to myšlenkový směr, který je silně spojený s hudbou a černý rap na tyto myšlenky přímo navazuje. V podstatě jde o emancipační formu vyjádření vlastního kritického názoru na celou společnost. Říká se tomu také angažovaný rap, a právě P.A.T. je angažovaný rapper. Jeho pozice a vyjadřování na adresu společnosti tak přesně zapadá do konceptu sympozia.“

Atmosféra celého týdne se snad ani nedá popsat. Umělci se šetřecem či plátnem v ruce pobíhali po celém muzeu. Jeden tvořil na dvorku, dru-

hý zas v ateliéru. Někteří z nich při práci zpívali, jiní dokonce tančili. Bylo opravdu zajímavé sledovat, jak se rodí umění. Výsledky byly ohromující. Množství nádherných obrazů a soch, fotografií, ale i videí.

Pokud byste tato díla chtěli na vlastní oči vidět, přijďte se podívat na výstavu v Místodržitelském paláci Moravské Galerie s magickým názvem „Vesmír je černý“ nebo romsky „O kosmos hino kalo“. Výstava potrvá od 3. 11. 2017 do 28. 1. 2018 a bude zahájena vernisáží 2. listopadu – pro děti začne v 16 hodin a pro dospělé v 18 hodin.

„V názvu jsme se opět snažili o afrofuturistický sci-fi nádech. Půjde o větší výstavu umění spojeného s romskou historií a kulturou, zároveň usilujeme o to, abychom představili co nejvíce umělců a umělekyn Romů. Převažující část exponátů bude ze sbírek Muzea

romské kultury. Další část už budou tvořit díla současných umělců a práce vytvořené v rámci tohoto sympozia. Naším hlavním cílem je vyhnout se ustáleným folklorním motivům a romantizujícím představám o romské divokosti a nomádství. Chceme zdůraznit takové momenty v romské historii, které by se daly považovat za zlomové. Momenty, kdy docházelo ke sjednocení, k jasné artikulaci vlastních postojů a uvědomění si vlastních pozic. Snažíme se „romské umění“ ukotvit v čase a zařadit ho do politického kontextu. Proto se nejedná o výstavu čistě uměleckou, část výstavy bude spíš dokumentární,“ popisuje Ladislava Gažiová, která přebírala kurátorskou záštitu i nad touto výstavou.

Klaudia Vospálková
Muzeum romské kultury
foto: Sabir Agalarov

Dilino Ervin

Dživelas jekhvar jekh Rom romňaha, ehas len čhavo, savo pes vičinas Ervin. Bešenas andro jekh purano kheroro dur khatar foros. O dad kerelas kašteha, kerlas lendar balaňa, metli, lavuti, the aver vjeci, save pal'is phirlas te bikenavel pro tarhos maškar gadže. Pal o love pal'is cinavlas chaben the savoro, so andro kher kampolas. Leskri romňi ehas lači džuvľi, dikhelas les but rado, the varekana leske la buňaha šegetinelas. Nekbuter khere pratinelas, tavelas, the phirlas andro veš te kidel o bilinki, kerlas lendar pal'is khere but lačo tejos. Dživenas peske lokes. O Ervin, sar barolas buter avri, ta nič nadžanelas. E daj le dadeha nadžanenas, so leha te kerel, phurile lestar, the mangelas le Devles, hoj len te aver čhavo, savo vareso džanel. O Roma les avri asanas, hoj hino dilino, the nič nadžanel, aňi andre škola naphirel. Urelas melale grati, the mek koktinlas. Vičinenas les Dilino Ervin.

Jekhvar o čhavo geľas andro veš, kodoj rakhľas jekhe phure manušes, dičhuvelas sar te bi avľahas žebakos. O phuro leske phendľas: „Šaj mange šegetines te ľidžal man khere? O čanga man dukhal, našľi phirav, the imar geľom baro drom korkoro, mangav tut, šaj man les pro dumo? Khere oda nane imar dur, aľe darav man, hoj oda naľikerava avri. Dava tut vaše vare-so.“ O Dilino peske gondolinelas, hoj hino godľaver, the vaš kada pal'is le phurestar šaj chudel somnaka. Ta ľiľas le phures pro dumo. O phuro leske sikhadľas, kaj majinel te džal, ta les šundľas a koleha dromeha gele. Nageľe but, the chudľas o phuro le Dilines te marel, the kerlas pre leste vika, hoj majinel te džal šmelo. O Dilino les kamelas pal o dumo tele te čhivel, aľe le phures ehas bareder zor sar les. Mek pal leste avľe o čirikle, the chudľe les avri te šťipinel. O Dilino mušinlas te denašel. Pale chviľa avľas e luka, kaj baruvenas bare čara, maškar terdľolas kaštuno kher. „Imar sam khere,“ chudľas te vičinel o phuro.

Veronika Kačová

Hloupý Ervin

Žil jednou jeden Rom se svou ženou, měli syna, který se jmenoval Ervin. Bydleli daleko od města v jednom starém domečku. Rom se staral a dělal ze dřeva koryta, smetáky, housle a jiné věci, které potom prodával na trhu gádžům. Za peníze kupoval domů jídlo a vše potřebné. Jeho žena byla dobrý člověk, moc ho milovala, když měla čas, tak mu s prací pomáhala, ale většinou byla doma, kde vařila a uklízela. Nejraději však chodila do lesa sbírat bylinky, ze kterých potom doma připravovala chutný čaj. Žili si jednoduchý život. Jak Ervin rostl, tak nic neuměl, rodiče z něho byli unavení a nevěděli, co s ním mají dělat, zestárli z něj starostmi. Prosili Boha, aby byl Ervin normální kluk, který něco umí. Romové se mu vysmívali, že je hloupý a ani nechodí do školy. Oblékal si špinavé oblečení a krom toho koktal. Říkali mu Hloupý Ervin.

Jednou šel chlapec do lesa, kde potkal starce, který vypadal, jako by neměl nic a byl chudý člověk. Stařec mu řekl: „Můžeš mi pomoci a odnést mě domů? Nohy mi neslouží, šel jsem sám dlouhý kus cesty, prosím tě, mohl bys mě vzít na záda? Domů už to není daleko, ale bojím se, že to nevydržím. Odměním tě za to.“ Hloupý Ervin si myslěl, že je chytrý a stařec mu dá jistě zlato. Vzal starce na záda. Stařec mu ukázal, jakou cestou se má vydat, tak ho poslechl a společně se vydali po pěšině. Za malou chvíli začal stařec Ervina okřikovat a tlouct. „Pohni si, hlupáku!“ řval na něj. Ervin ho chtěl ze zad shodit, ale stařec měl větší sílu než on. Navíc přiletly vrány a začaly Ervina klovat. Hloupý Ervin měl co dělat, aby vránám utekl. Najednou se před nimi objevila mýтина plná divokých bylin, uprostřed stál dům z hrubě tesaného dřeva. „Už jsme doma,“ zvolal nahlas stařec.

pokračování příště
Veronika Kačová

ROMA GYM je první „romská“ posilovna pro každého

Po cestě z Muzea romské kultury do města jsme se zastavili na rohu ulic Bratislavské a Soudní. Na červeném podkladu výlohy nás zaujaly citace Arnolda Schwarzeneggera a Muhammada Aliho o hladu, strachu a tvrdém tréninku. Na vstupních dveřích vidíme nápis ROMA GYM, se zvědavostí vstupujeme dovnitř. Před sebou vidíme útulný prostor a sympatického avšak nebezpečně osvaleného pána. Pán se

jmenuje Jozef Čonka a je provozním a trenérem ROMA GYM v jedné osobě. Zeptali jsme se ho, jak to v novém fitness studiu chodí.

Kdy to tady vzniklo a s jakým záměrem?

Chvilí jsem byl na Cejlu, ale tam to moc nefungovalo. Byli jsme otevření krátce, prostor nebyl příliš vhodný pro cvičení. Pak se pracovníkům IQ ROMA SERVIS podaři-

lo najít tento krásný prostor. Přestěhovali se, našli na Úřadu práce mě a teď tady nějak fungujeme. A myslím si, že dobře. Máme otevřeno v pondělí, úterý, ve čtvrtek a pátek odpoledne od dvou do osmi hodin. Ve středu pracujeme od deseti do půl páté.

Může tady mít zájemce o lepší fyzickou kondici osobního trenéra?

Já jsem takový ten člověk, kterému se říká „všechno v jednom“. Jsem tady recepční, provozní i trenér. Když někdo potřebuje poradit s cvičením, není problém vypracovat osobní tréninkový plán.

Vidím tady nejen multifunkční posilovací stroj a činky, ale i boxovací pytel. Znamená to, že si tady mohou zájemci procvičit i své sebeobraně dovednosti?

Ano, když si kluci chtějí přijít zaboxovat, tak si sem přijdou i zaboxovat. Přestože prostory jsou krásné, nejsou příliš velké. Vejde se sem pohodlně maximálně šest lidí. Máme tady nakládačky.

Jakou máte vy osobně zkušenost s trenérstvím a fitness kulturou?

V mládí jsem se věnoval kulturistice. Nikdy jsem ale neboxoval. Od toho máme v Brně jiné kluby.

Co obnáší členství v ROMA GYM?

Hodina tréninku stojí dvacet korun. Dlouhodobé členství je ještě výhodnější.

Kdo navštěvuje ROMA GYM?

Chodí sem kluci z okolí. Někteří chodí pravidelně. Chodí sem i lidi z Muzea romské kultury, z IQ ROMA servis a z DROMU si zacvičí. ROMA GYM je úplně pro každého, kdo si chce zacvičit v dobré společnosti.

Rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: Sabir Agalarov

Vedle „nácka“ sedět nebudu

Do Spolkového sněmu se vrátila krajní pravice. Poprvé od roku 1961. Alternativa pro Německo (AfD) hecuje proti přistěhovalcům a islámu. V Bundestagu bude mít desítky poslanců; někteří z nich se hlásí k dědictví nacismu. Německý parlament proto už skoro rok před volbami řešil, jak se na AfD připravit.

Vstup AfD do parlamentu je prolomením dlouholetého tabu. Není pochyb o tom, že nálepka krajní pravice (nebo jak říkají Němci „rechtsradikal“ či „rechtspopulistisch“) straně přísluší.

Na volitelných místech jejích kandidátních listin před volbami do Bundestagu byli lidé, kteří například mluvili o černoších jako o „negrech“, byli členy buršáckých spolků (část z nich německá tajná služba považuje za ultrapravicové) nebo byli v kontaktu s popírači holokaustu.

Krajní pravice se ale mohla vrátit ještě mnohem triumfálněji. Prvním řečníkem, který by před novým parlamentem promluvil, totiž mohl být volební lídr AfD Alexander Gauland. Tedy muž, který končil předvolební kampaň výrokem, že „výkony německých vojáků v obou světových válkách jsou důvodem k hrdoosti“.

Gaulandovi je 76 let a pohled na seznamy kandidátů ostatních politických stran ukazoval, že se může stát nejstarším členem Bundestagu. Což by mu automaticky přísklo roli „seniorního předsedy“ parlamentu, který vede ustavující schůzi a k poslancům se může obrátit v samostatném projevu.

Nová pravidla hry

Tenhle scénář německé politiky děsil natolik, že už skoro rok před parlamentními volbami hledali způsob, jak zabránit, aby Gauland k nově zvolenému sněmu takto promluvil.

Nakonec parlamentní strany změnily pravidla tak, že rozhodujícím kritériem pro „seniorního předsedu“ nebude věk, ale to, kdo je v Bundestagu služebně nejstarší členem. Bude to proto nejspíš Wolfgang Schäuble, dosavadní ministr financí za CDU.

Je ale řada dalších otázek, které zbývá vyřešit. Třeba tu, kam si poslanci z AfD vlastně sednou. Podle zvyklostí Bundestagu by jim mělo patřit místo úplně vpravo z pohledu předsedajícího.

Německý parlament se totiž řídí starým zasedacím pořádkem, který odráží příslušnost poslanců k pravo-levému spektru. Vládní CDU ale nechce, aby nováčci z AfD seděli úplně vpravo, protože by tak měli nejbliž k místům, kde sedí ministři a kancléřka.

Poslanci z jiných parlamentních frakcí už také vzkázali, že nechtějí vedle krajně pravicových poslanců sedět.

Podle pravidel má však AfD nárok i na křeslo jednoho z místopředsedů parlamentu. A jako nejsilnější opoziční strana má podle nepsaných zvyklostí i právo na předsednictví ve vlivném rozpočtovém výboru.

Rakouská zkušenost

Podobné dilema, jak se vypořádat s krajně pravicovými nováčky, v minulosti řešily i parlamenty v dalších zemích regionu. V Rakousku se to týká strany Svobodných, která kritéria krajní pravice splňuje podobně jako AfD.

Dlouhodobě „hříchy“ Svobodných (kontroverzní výroky jejich politiků na adresu menšin i případnou propagaci neonacismu) nedávno sepsal Mautausenský výbor. Ten se v Rakousku stará o památku obětí holokaustu a bojuje proti extremismu.

I přes tyto veřejně známé důkazy má strana od roku 2000 za sebou účast ve vládě a patří jí křeslo jednoho ze tří místopředsedů rakouského parlamentu. Když v roce 2016 po několik měsíců nemělo Rakousko řádně zvoleného prezidenta, byl Norbert Hofer coby místopředseda parlamentu za Svobodné dokonce třetinovou hlavou státu.

Svobodní se tak už dávno stali součástí parlamentního establishmentu, i když se stále prezentují jako strana, jež není „potřísněná mocí“.

Politická laboratoř v Bratislavě

A do třetice – Slovensko. To má od loňska v parlamentu i krajně pravickou Lidovou stranou – Naše Slovensko Mariana Kotleby.

Ta ve srovnání s německou AfD a rakouskými Svobodnými asi nejotevřeněji odkazuje k fašistické minulosti (používáním loga připomínajícího znak Hlinkovy gardy nebo chválou válečného autoritářského Slovenského štátu a jeho prezidenta Jozefa Tisa).

Xenofobní projevy Kotlebových spolustraníků (včetně jeho poslanců) jsou také dlouhodobě známé a zmapované.

Navzdory tomu, že se i Kotlebovci na začátku svého parlamentního působení chtěli od zavedených stran distancovat, jejich poslanci dnes zasedají v parlamentních výborech a v plénu hlasují o poslaneckých návrzích jiných stran.

Podobně vycouvali i z někdejšího slibu, že se vzdají státního příspěvku za hlasy získané ve volbách a za přidělené mandáty. Později tvrdili, že se příspěvku vzdají jen pokud to udělají i jiné strany. Nestalo se ale nic.

Německo udělalo od války bezpočet důsledných kroků pro to, aby se neonacisté do parlamentu už nikdy nedostali. Bylo poctivější než Rakousko, kde skutečné vypořádání s minulostí přinesla až Waldheimova aféra v 80. letech.

A je nesrovnatelně dál než Slovensko, kde s výchovou k demokracii třeba na školách pořád teprve začínají.

Přesto si teď Němci touhle zkušeností musí projít. Jak jsou připraveni, ukážou už první týdny práce nového Bundestagu.

Vojtěch Berger, Hlidacipes.org
převzato z romea.cz

Merkelová bude pokračovat

Nedělní parlamentní volby v Německu vyhrála konzervativní unie CDU/CSU kancléřky Angelly Merkelové, která ale utrpěla ztráty, stejně jako její dosavadní koaliční partner, sociální demokracie (SPD), na druhé příčce. V novém Spolkovém sněmu bude třetí nejsilnější stranou protimigrační a protiislámská Alternativa pro Německo (AfD). Dřívější odhady výsledků potvrdila ústřední volební komise, která po sečtení hlasů ve všech obvodech zveřejnila výsledky voleb.

Křesťanskodemokratická unie (CDU) získala 26,8 procenta hlasů a bavorská Křesťanskosociální unie (CSU) 6,2 procenta. Dohromady tak mají sesterské konzervativní strany 33 procent hlasů a stanou se opět nejsilnější frakcí v německém parlamentu. Unie stran CDU/CSU pod vedením Angelly Merkelové zvítězila ve volbách již počtvrté v řadě.

SPD dostala 20,5 procenta, což pro ni představuje nejhorší výsledek v poválečných dějinách. AfD s 12,6 procenty se stala třetí nejsilnější silou v novém Spolkovém sněmu.

Po čtyřleté přestávce se do sněmu vrátí svobodní demokraté (FDP) se ziskem 10,7 procenta hlasů, následovaní Levicí (9,2 procenta) a Zelenými s 8,9 procenty hlasů.

V parlamentu po nedělních volbách usedne nejvíce stran od roku 1953. Devatenáctý spolkový sněm bude také největší v historii. Kvůli zvláštnostem německého volebního systému v něm neusedne původně zamýšlených 598 poslanců, ale 709. Toto číslo překonalo i nejvyšší odhady, které politologové vyslovovali před hlasováním.

CDU/CSU v parlamentu obsadí 246 křesel, tedy o 65 méně než v uplynulém volebním období. Sociální demokraté přišli o 40 křesel a do parlamentu vyšlou jen 153 poslanců. Naopak dosavadní opoziční strany si o několik poslanců polepší: Levice obsadí 69 a Zelení 67 křesel. AfD bude mít v novém parlamentu 94 a FDP 80 poslanců.

První povolební analýzy ukazují, že AfD dokázala přebírat voliče všem ostatním parlamentním stranám. CDU/CSU přetáhla přes milion voličů. Podle téměř poloviny voličů AfD lépe než ostatní strany pochopila, že už se řada lidí necítí bezpečně.

Merkelová připustila, že si její strana přála lepší volební výsledek, zároveň podle ní ale dosáhla svých cílů, protože bude znovu nejsilnější frakcí v parlamentu, a může tak sestavit vládu. Proti vůli CDU/CSU nikdo vládu vytvořit nemůže, dodala politička, která odmítá možnost vytvoření menšinového kabinetu.

Už nyní je jasné, že součástí příští vlády nechce být sociální demokracie, která okamžitě po zveřejnění prvních odhadů oznámila, že odchází do opozice. V úvahu tak přichází v zásadě jen vytvoření poměrně nesourodé koalice CDU/CSU, svobodných demokratů a Zelených, která by se na spolkové úrovni objevila poprvé. Obě menší strany, jejichž programy jsou značně rozdílné, daly najevo ochotu jednat, čekají ale složité debaty.

Volební lídr protestní AfD Alexander Gauland se už nechal slyšet, že jeho strana novou vládu „požene“ a „vezme si svou zemi zpátky“. Jeho stranu, proti níž v Berlíně a Kolíně nad Rýnem demonstrují stovky lidí, tvrdě kritizovala židovská sdružení.

Na německé volby reagovala i řada zahraničních politiků. Předseda Evropského parlamentu Antonio Tajani gratuloval Merkelové a vyjádřil se pro společnou reformu Evropy. Německé kancléřce blahopřál třeba také nizozemský premiér Mark Rutte. AfD se zase gratulace dočkala od šéfky francouzské Národní fronty Marine Le Penové, podle níž je výsledek protestní strany historický.

Za úžasný ho označil bývalý český prezident Václav Klaus, podle šéfa ANO Andreje Babiše je AfD faktickým vítězem voleb. Premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) věří, že Merkelová brzy sestaví stabilní vládu. Pokud se někdo raduje z volebních zisků AfD, nevidí si podle něj na špičku nosu.

FDP i Zelení jsou ochotni jednat o vládě, rozhovory budou složité Předseda liberální Svobodné demokratické strany (FDP) Christian Lindner vyjádřil ochotu jednat se stranami konzervativní unie CDU/CSU o vytvoření vlády, žádá ale změnu kurzu. Strana Zelených varovala, že koaliční jednání budou složitá. Koalice CDU/CSU, FDP a Zelených je poté, co sociální demokraté oznámila, že odejdou do opozice, zřejmě jedinou možnou.

„Minulé volební období bylo prvním v dějinách republiky, v němž ve Spolkovém sněmu chyběl liberální hlas – a bude zároveň taky posledním,“ řekl předseda FDP Lindner po oznámení odhadů volebních výsledků.

FDP jako tradiční strana spolkové republiky po volbách v roce 2013 z parlamentu vypadla, nyní se do něj po čtyřech letech vrací. Lindner už oznámil, že je ochoten jednat o vytvoření vlády s CDU/CSU, žádá ale změny v kurzu vlády. „Do vlády nás nemůžou nutit,“ upozornil také místopředseda strany Wolfgang Kubicki.

„Nebudeme snadným partnerem,“ varovala v reakci na odhady a úvahy o vytvoření vlády s CDU/CSU a FDP čelná kandidátka Zelených Katrin Göringová-Eckardtová. „Budou to složité rozhovory,“ dodala s tím, že je otevřená jednání se všemi stranami kromě Alternativy pro Německo (AfD). To pustil také bývalý předseda strany Zelených Jürgen Trittin, podle kterého se pro vytvoření koalice musí CDU stát ekologičtější, FDP sociálnější a CSU liberálnější.

SPD se chystá do opozice, protimigrační AfD slaví úspěch

Vedení německé sociální demokracie (SPD), která doposud vládla v koalici s unií konzervativních stran CDU/CSU, se po oznámení odhadu výsledků parlamentních voleb rozhodlo pro odchod do opozice. Uvedl to dosavadní předseda parlamentní frakce SPD Thomas Oppermann. Předseda frakce CDU/CSU uvedl, že konzervativní unie dosáhla svého volebního cíle. Ve volebním štábu protimigrační strany Alternativa pro Německo (AfD) vypukl po oznámení odhadů jásot.

Za „hořkou porážku“, která je jasným odmítnutím pokračování velké koalice, označil ve vysílání televize ARD Oppermann odhad výsledků voleb do Spolkového sněmu. Neznám nikoho ve straně, kdo by chtěl po tomto výsledku pokračovat ve velké koalici, dodal.

„Končí pro nás dnes velká koalice,“ řekla také místopředsedkyně SPD Manuela Schwesigová. Podle agentury DPA se vedení SPD v čele s Martinem Schulzem rozhodlo pro odchod do opozice při jednání na dálku krátce po oznámení předpovědi výsledků. Oppermann i Schwesigová se vyslovili pro to, aby Martin Schulz zůstal předsedou strany.

Dosavadní předseda frakce CDU/CSU ve Spolkovém sněmu Volker Kauder uvedl, že si strany konzervativní unie představovaly lepší výsledek, dosáhly ale svého volebního cíle. CDU a CSU jsou nejsilnější strany a budou tvořit také nejsilnější frakci v parlamentu, řekl Kauder. „Máme pověření k sestavení vlády... Angela Merkelová zůstane kancléřkou,“ dodal.

Ve volebním štábu protimigrační strany AfD vypukl po oznámení prvních odhadů jásot. „Požene-me je a vezmeme si svou zemi a svůj lid zpátky,“ řekl jeden z volebních lídrů strany Alexander Gauland. AfD se stane podle odhadů třetí nejsilnější stranou v německém parlamentu.

ČTK

foto: Stefan Bones, Times.com

Umění a romští umělci

Romští umělci existovali už dávno, jen nebyli veřejně propagováni. Umělecká oblast nejevila o jejich díla zájem a většinová společnost o to ani nestála. Romští umělci byli známí jen v romských komunitách, kde žili. Ale cítili potřebu se vyjadřovat, a proto svoje umění šířili hlavně mezi Romy. Za slova chvály a uznání darovali své umělecké výtvary samotným Romům. Byly to například malby, dřevěné řezby, gobelínové výtvary, či jiná umělecká díla. Obdarování si těchto darů vážili a předávali je svým potomkům jako cennou pozůstalost.

I když Romové všeobecně byli z procesu zlidšťování společností vyřazeni, tak romští umělci i přesto cítili potřebu společensky se prezentovat. Za drobné peníze předváděli na ulici svoje umění v oblasti cirkusu, divadla, hudby, tance, věštění, ale třeba i výroby záclon.

Společenskému obdivu se však nejvíce těšili muzikanti. Chodili hrát monarchům, šlechtě i Židům. Za druhé světové války byli zváni do německé společnosti, kde byli respektováni. Po válce je potřebovali i komunisti. Romové tím získali přístup do většinové společnosti. Hráli na svatbách, křtinách a jiných rodinných sešlostech. Také hráli v kavárnách a na společenských akcích, jako byly třeba bály, plesy, zá-

bavy či tradiční společenské oslavy a státní svátky.

Romští muzikanti hrávali i v národopisných folklorních souborech. Na Slovensku se tak podíleli na vývoji a růstu slovenské národní lidové kultury. Svým uměním povýšili slovenský surový folklor na uměleckou lidovou muziku. Jedním z takových umělců byl i houslista Rinaldo Oláh, rodák ze Zvolenské Slatiny. Už v sedmnácti letech sklídl velký úspěch na festivalu Pražská jar, kde dostal nabídky věnovat se i klasické hudbě. On však zůstal věrný folklóru středního Slovenska. Mnoho let působil jako koncertní mistr v národopisném souboru SEUK. Svým uměním reprezentoval Slovensko i v různých zemích světa. V Anglii ocenila jeho virtuozitu polibkem ruky i sama anglická královna. Začátkem sedmdesátých let se stal Rinaldo Oláh šéfem Lidové hudby Československého rozhlasu v Bratislavě. Nahrával lidové písně z celého Slovenska a svojí virtuozitou a hudebními úpravami obohatil lidovou tvorbu Slovenska.

Další výraznou slovenskou hudební osobností byl primáš Viliam Farkaš. I on prezentoval v Československém rozhlasu v Bratislavě folklor celého Slovenska. Se svojí kapelou doprovázel i takové pěvec-

ké hvězdy jako byli například Janka Guzová nebo Štefan Hoza. Romové reprezentovali lidový folklor i v jiných krajích, například na východním Slovensku v Košicích v souboru Železiar hráli jen samí Romové.

V Maďarsku také zastupují lidový folklor jen Romové. Tamní televizní i rozhlasové kanály je s pýchou prezentují, a romští umělci jako nositelé maďarské kultury dostávají i státní vyznamenání za zásluhy.

Je nutné podotknout, že v Evropě jsou romští muzikanti uznáváni a respektováni. Například gypsy jazz je součástí německé i francouzské kultury a flamenco je zase národní pýchou Španělska. Španělsko zakládá po celém světě i školy s výukou flamenca. Ve světě je romská muzika uznávána a zařazena pod kolonkou etno music. Musím ale říct, že v ČR není zájem o romskou muziku, média ji neprezentují, a romské umělce navíc pronásleduje i rasismus, diskriminace a nenávisť. Romští umělci i přes všechny tyto problémy existují a vyvíjejí se. V Muzeu romské kultury, ale i v úzkých kruzích, prezentují své umění, vyjadřují své pocity, myšlenky a svým uměním obohacují nejen sebe navzájem, ale i Romy a romskou kulturu.

Gejza Horváth

Džaňipen the o romane umelci

O romane umelci (majstri) egzistinas imar čirla, ča ňiko lendar nađžanelas, bo ňiko len napropaginelas. E gadžikaŋi umelecko sera pes pal lende nastarinelas, aŋi len nakamelas te lel maškar peste. Odoj, kaj amare romane umelci bešenas, ta odoj lendar o Roma dženenas. Amare umelci, pes kamenas tiž te prezentinel, vaš oda peskre umelecka buŋa širinenas maškar o Roma korkore. Te len o Roma ašarenas, ta denas lenge peskre umelecke buŋa hjaba. Has oda obrazi, kaštune sochi, obrazi štrikimen avri andro pochtan (gobelíny), aŋe the aver umelecka buŋa. O Roma peske lengre majstrovka buŋa moneki važinenas a predenas len the peskre čhavage sar majetkos pal o dad, pal e daj.

Hjaba has o Roma ispidle avri andal e gadžikaŋi spoločnosť, o romane umelci čujinenas, hoj lenge kempel te prezentinel andre gadžikaŋi umelecko sfera. Vaš o churde love sikhavenas peskro majstrišagos avri pro tretuharis. Has oda cirkusis, divadlos, bašaviben, khel'iben, veščišagos, abo sikhavenas, sar džanen te štrikinel o firhangi.

Aŋe le romane lavutaren has maškar o gadže nekbareder paŋiv. Čirla phirenas te bašavel le kraľenge, le grofenge, the le biboldege. Andro dujto lumakero mariben phirenas o Roma te bašavel le Němcenge u maškar lende has amare lavutaren bari paŋiv. Pal o mariben len potrebinenas the o komunisti. O Roma pes aleha dochudle andre gadžikaŋi spoločnosť. Andro gadžikane famel'iji bašavenas bijava, boŋi, the aver akcii. Bašavenas the andro kavehauzi the o gadžikane bali, plesi, zabavi, the tradična the štatna inepa.

O Roma bašavenas the andro gadžikane štatne subora. Pre Slovensko peskre bašavibnaha barare-

nas upre e gadžikaŋi slovensko kultura, vazdle upre o folkloris a kerde lestar umelecko ľudovo bašaviben. Maškar o gadže has baro nav romane primašis Rinaldo Oláh, rodakos andal e Zvolensko Slatina. Sar has leske dešuefta berš, ta imar akor pro festivalos Pražská jar has moneki upre vazdlo le gadžendar. Kamenas les, hoj te bašavel čak klasicko bašaviben. O Rinaldo barolas upre andro gadžikano bašavipen u vaš oda peske iľas avri o folkloris pal e stredno Slovensko. But berš bašavelas sar hlavno primašiš andro suboris SEUK. Peskre bašavibnaha reprezentinelas e Slovensko pal calo luma. Sar bašavelas andre Angľija, ta avil'as pal leste e anglicko kraľovna a čumidľas leske o vast. Pal'is andro eftavardešte berša pes lestar ačhiľas šefos, iďdžalas o ľudovo suboris andro Československo rozhlasis Požomate. Pro platňi nahrajinelas o slovenske ľudove giľa calone štatostar. Peskra virtuoziťaha the le bašavibnaha barvaľarelas upre o narodno folkloris. O Roma bašavenas andre savore subora, pre vychodno Slovensko Kašate bašavenas andro suboris Železiar čak o Roma.

Baro uznajimen primašis pre Slovensko has the o Viliam Farkaš.

The jov bašavelas peskre suborih a andro Československo rozhlasis Požomate. Bašavelas folkloris calone Slovenskostar. Peskra bandaha doprovodzinelas the ajs bare zpevaken sar has e Janka Guzova abo o Štefan Hoza. O Roma reprezentinas o ľudovo folkloris calone Slovenskostar.

Andre Ungriko vazden upre e gadžikaŋi kultura čak o Roma. Odoj le romane lavutaren hin bari paŋiv, sikhaven len andro televiziji a lengro bašaviben prezentinen the o ungrika radija. O romane lavutara iďdžan upre e ungriko kultura a le štatostar chuden the metaľa.

Tiž musaj te phenel, hoj o romane lavutara hin andre Europa bares ceňimen. O Němci the o Francuza keren baro baripe andro romano štilos gypsy jazz. O romano štilos flamenco hino ceňimen andre špaňelsko kultura. Špaňelsko zatovel školi pal calo svetos a odoj sikhavel le manušen te khelel te bašavel flamenco. O romane lavutara the o romano bašaviben hin andro svetos bares uznajimen. Sar pes phenel etno music, ta o gadže imar džanen, hoj oda bašavena o romane lavutara.

Všadzi pro svetos kamen o romano bašaviben, ča andre Čechiko na. Le Romen naden šanciji te bašavel andre televizija aŋi andro rozhlasis.

Le romane lavutaren prenasledinel the o rasizmus, e diskriminacija, the e nanavišťa. Aŋe amare lavutara the avka baron the egzistinen. Andro Romano muzeum, aŋe the maškar o Roma, prezentinen peskre bašavibnaha peskro jilo, peskri god'i, the vazden upre na ča jekh avres, aŋe the e romaŋi kultura.

Gejza Horváth

ilustrace: Miroslav Golich

Restartuj se v Brně!

Veveří 10 je adresa přímo uprostřed studentského Brna, kde otevřel svůj provoz sociální podnik a prodejna s nezávislou značkovou módou Restart Shop. Od začátku školního roku zde můžete nakoupit nezávislou a originální módu malých oděvních značek z celé ČR, prodají vám ji navíc mladí lidé, klienti nízkoprahové sociální služby DROM. Ve čtvrtek 21. září došlo k slavnostnímu otevření obchodu, který mohli zákazníci v minulosti najít v ulici Kopečná. V průběhu večera byla na programu módní přehlídka prodáváných značek, slavnostní odhalení výlohy s pantomimickým představením Sergeje Sanži, taneční vystoupení a následná afterparty v nedalekém klubu Pomezi na Kounicové 3.

Sociální podnik Restart Shop poskytuje od září tréninkové zaměstnání teenagerům, jejichž startovní čára je daleko za ostatními vrstevníky, překážky před nimi jsou od začátku vyšší a riziko společenského a ekonomického pádu větší. Z často bezvýchodné situace jim proto pomůže slušně placená a zajímavá práce na plný úvazek, v průběhu níž budou pracovat po dobu půl roku v prodejně s nezávislou módou Restart. Osvojí si tak dovednosti pro práci a vedení obchodu a následně s další podporou si zvýší šance nalézt práci v tom, co je baví a co jim nejlépe jde. U dalšího zaměstnavatele se navíc budou moci prokázat zápočtovým listem a podrobnou referencí.

Pravidelně tak prodejna zajistí dva celé úvazky každé čtyři měsíce pro další a další mladé lidi z Brna v nepříznivé životní situaci, kteří mají motivaci pracovat a rozvíjet se. V prodejně budou pod vedením profesionálů také sami vyrábět a navrhovat jednu z módních značek, které jsou v nabídce Restartu, konkrétně jí bude nová módní značka Gypsy MaMa. Design Gypsy MaMa se inspirovuje mimo jiné prvky tradičního romského oděvu a kombinuje je se současnou street módou. Cílem této módní značky je pak především přispět k vzájemné toleranci, k mezikulturnímu porozumění a celkovému obohacení ve společnosti. „Brnu se kdysi říkalo moravský Manchester, Restart Shop chce tuto tradici „restartovat“, pomoci ji znovu oživit jako budoucí významnou součást kreativních průmyslů v Brně,“ říká k znovuotevření obchodu Zdeněk Raiser ze spolku Tripitaka.

Spolek Tripitaka z.s. provozuje Restart Shop za finanční podpory Evropského sociálního fondu Operační program Zaměstnanost.

Zdeněk Raiser

Jak vyžrát na mládež

Model výchovy je v současném světě orientován především na výkon a správné odpovědi. Děti ve školách mezi sebou soupeří, kdo je z jaké rodiny, kdo má lepší prospěch, kdo je s kým v jaké partě, kdo se lépe oblíbá do moderních značek, zajímají se o výsledky diktátů, písemek a testů. Při vzniku školních part rodič neovlivní, do jaké party dítě zapadne. Pokud však dítě zapadne do špatné party, stává se takzvaně problémovým. Někteří pedagogové nemají žádnou zkušenost s romskými žáky, často jim nerozumí, někdy si na ně i zasednou. Osobně jsem to ve školním období sama zažila. Je pravdou, že romští studenti jsou více nepozorní, problémoví, často možná i nespolehliví, ale platí to i na každého, kdo je školou povinný.

Rodičovství je mimořádné poslání, rodiče musí být trpěliví, energičtí, měli by umět svým dětem naslouchat, svoje potřeby by měli nechat stranou a obětovat se svým dětem a rodině. V období puberty je těžké pro obě strany žít v jedné domácnosti.

Model je v dnešní době nastavený tak, že člověk musí podávat co nejlepší výkony, a to platí nejen ve škole, ale pak i v dospělosti v zaměstnání a rodině. Požadavků okolí je tolik, že jsme pod velmi silným tlakem, a to psychologickým i fyzickým.

Vytrácí se schopnost už v dětství rozeznat věci, které našim dětem chybí. A to je empatie a lidské hodnoty. Mezi ně patří například: Spravedlnost, ochota pomáhat druhým, pozdravit se atd. Nejúčinnějším učením je sociální učení, to znamená, že se nejlépe učíme v reálných situacích, v reálném životě a jeden od druhého. Celkově by školy měly poskytovat všem studentům nejen potřebné vzdělání na maximum, ale také úctu k lidstvu a dějinám světa. Posilovat multikulturní výchovu a přirozený talent. Nezapomenout na pochvalu, to je pro romské děti obzvlášť důležité.

Je potřeba děti motivovat, a ne jim vštěpovat tradiční pohled, který říká, že si velmi brzy založíte rodinu a budete závislí na sociálním systému. Lépe řečeno, nebudte závislí na dávkách... Pokud jste se do toho už dostali, nemějte strach, překonejte ten práh a najděte cestu, jak z toho ven. Začněte se, rozvíjejte se, respektujte se, ale neztrácejte romství. Zapojování se i do různých mimoškolních aktivit, které slouží k rozšiřování obzorů a uvědomění si nových možností, je přece pro každého.

Veronika Kačová

říjen – prosinec 2017

Volné vstupy do výstav 28. října 2017
na Den vzniku samostatného Československého státu.

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury,
není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena.

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, Brno
+420 775 407 065 / +420 775 972 782
propagace@rommuz.cz
facebook.com/muzeum.romske.kultury
rommuz.cz

Václav Havel Fund

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost.
Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě.

přechodné výstavy

13. 10. 2017 – 25. 2. 2018 Bez nenávisti? / HateFree?

Vernisáž: 12. 10. 2017 17:00

Výstava Bez nenávisti? navazuje na projekt HateFree reagující na nárůst nenávistných postojů vůči menšinám v ČR a výstavu Hatefree? v Centru současného umění DOX v roce 2016. Její současná podoba se zaměřuje na romskou menšinu.

Vystavující umělci: Ivanka M. Čonková, Magda Fabiańczyk, Kundy Crew, Lukáš Houdek, Milan Kohout, Michaela Pospíšilová Králová, Tamara Moyzes, Csaba Nemes, Romane Kale Panthera, Tomáš Rafa, Moje Ralsko, Franceska a Sára, Richard Wiesner
Kurátorka: Zuzana Štefková

Doprovodný program k výstavě:

22. 10. 2017 15:00 Nedělní dílna k výstavě
26. 10. 2017 16:00 Komentovaná prohlídka s kurátorkou
15. 11. 2017 18:00 Filmová projekce a moderovaná diskuze ve spolupráci s festivalem Mezipatra
26. 11. 2017 15:00 Nedělní dílna k výstavě
30. 11. 2017 16:00 Komentovaná prohlídka s kurátorkou
10. 12. 2017 15:00 Výšivkářský workshop s aktivistickou skupinou Kundy Crew

3. 11. 2017 – 28. 1. 2018

Vesmír je Černý / O kosmos hino kalo

Vernisáž: 2. 11. 2017 18:00

Dětská vernisáž: 2. 11. 2017 16:00

Moravská galerie – Místodržitelský palác, Moravské nám. 1a

Umělecký projekt Ladislava Gažíové konstruuje chronologický příběh romského umění na základě sbírkových fondů Muzea romské kultury. Osvobozuje tento vizuální materiál z bezčasí, do kterého jej zvykově vřazují stereotypně nadužívané kategorie insitní umění nebo Art Brut. Naopak zdůrazňuje formální a stylové momenty tvorby, které mají filiaci k „obecným“ dějinám umění a vyhledává vazby ke konkrétním společensko-emanipačním fenoménům v historii Romů. Historický čas, formální proměny a angažovaný obsah tvoří trojici vektorů, která v interpretaci Ladislava Gažíové rozbíjí dosavadní monolit selankovitého pohledu na romské umění. Součástí výstavy je prezentace výsledku uměleckého symposia (5. setkání romských umělců), které autorka vedla v září letošního roku v Brně v Muzeu romské kultury. Výstavní projekt je výsledkem spolupráce Moravské galerie s Muzeem romské kultury.

Kurátoři: Ladislava Gažíová, Ondřej Chrobák

Doprovodný program k výstavě:

8. 11. 2017 17:00 Komentovaná prohlídka s kurátorkou
7. 12. 2017 17:00 Čtení z romské literatury a křest Bulletinu Muzea romské kultury
Místodržitelský palác – Art Mapa

veřejné akce

25. 10. 2017 18:00

Ozvěny Romfestu – filmový a hudební večer nejen pro pamětníky

Na pamětnickém večeru, při projekci archivních filmů a fotografií, budeme společně vzpomínat na I. ročník světového festivalu Romfest (1990). Součástí večera bude koncert Antonína Gondolána. Společenská událost bude spojena s vyhlášením a předáním Ceny Muzea romské kultury za rok 2017.

Akce se koná za finanční podpory statutárního města Brna

B | R | N | O |

Ceník inzerce:

celá strana (rozměr 26×40) – 5 000 Kč

1/2 strany (rozměr 26×20 nebo 40×13) – 3 500 Kč

1/4 strany (rozměr 13×20) – 1 500 Kč

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakování 25 %. Žádosti o inzerci posílejte na: holomkova@srmn.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srmn.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor)

romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Karel Holomek. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srmn.cz.

Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Rácová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010.

Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.

4.11.2017

DJANGO FEST

Feri & Gipsies

Mr. Loco

Galiani Gypsy Jazz

Imperio

Live Music Party

World music
Balkan / Latino
Gypsy Jazz

RADOST
concert & culture hall
CEJL 52, BRNO
19:00 - 01:00
160/180 Kč

SRNMČESKÝ
PÁLACE
www.srmn.cz

MINISTERSTVO KULTURY